

sen (prem. 1884) o konfliktu mezi Václavem I. a Přemyslem Otakarem II. a po pompézní výpravné historické hře *Christoforo Colombo* (prem. 1886) našel se Stroupežnický podruhé teprve ve veselohře ze života soudobé jihočeské vesnice *Naši furianti* (1887). Zápětka sporu o jmenování ponocného poskytl autorovi prostor k uplatnění jeho schopností, které tkvěly především v realistické kresbě důvěrně mu známých typů venkovských lidí. Našimi furianty se Stroupežnický vlastně stal průkopníkem nové vlny realistického dramatu z vesnického prostředí, která potom na Národním divadle následovala (Preissová, Jirásek) a která vyvrcholila r. 1894 premiérou dramatu *Maryša* od bratří Mrštíků.

Dramatik Stroupežnický však směřoval výše než k pouhému obrazu života, jaký podal v *Našich furiantech*, a pokoušel se proto dále o skutečné drama ze současnosti. Velkou oblibu si získala jeho hra *Václav Hrobčický z Hrobčic* (prem. 1888) o dramatickém sporu mezi hrdým a nepoddajným sedlákem a konzervativním šlechticem po zrušení roboty r. 1848; autor však nedokázal tento konflikt vyřešit bez romantického klišé. Menší úspěch už měla hra *Vojtěch Žák, výtečník* (1890) o úpadku sedláka, který propadl politickému velikášství, i naturalisticky pojatá aktovka *Zkažená krev* (1891) o dědičnosti zlodějství. Teprve v poslední své hře *Na Valdštejnské šachtě* (1892) přiblížil se Stroupežnický poněkud svému cíli a vytvořil působivou tragédii idealisty, který ztroskotává na tvrdých materiálních zákonech života. Jeho hrdina profesor Stefanides ve snaze pomoci chudým horalům otevře doly, avšak dlouho marně hledá ztracenou rudnou žílu, až přijde o všechny svůj majetek a zpronevěří i jmění své sestry; zpráva o nalezení bohaté žíly ho zastihuje již ve stavu šílenství.

Jako prozaik se uplatnil Stroupežnický především v drobných humorních nebo žánrově realistických povídkách o příhodách a povahách prostých lidí (*Rozmarné historky*, 1879; *Z Prahy a venkova*, 1891).

Lotar Suchý

/ 1873 - 1959 /

Básník, překladatel a dramatik; v prvních dvou desetiletích 20. století autor divadelních her kriticky postihujících morální krize člověka v měšťácké společnosti.

Za gymnazijních studií v Přeborámi se Lotar Suchý (narozen 6. 5. 1873 v Turnově) sblížil se třemi žáky tohoto ústavu – K. Tomanem, H. Jelínkem a K. Sezimou – a spolu s nimi začal pronikat do literatury prvními básněmi; ještě v r. 1897 mu ve vzpomínce na tyto doby dedikoval Toman svou první sbírku *Pohádky krve*. Suchý studoval do r. 1893 na univerzitě

ve Vídni románskou filologií a slavistikou, později v Praze práva. Stal se žurnalistou z povolání a působil zejména jako divadelní a kulturní referent a zahraniční dopisovatel. V této funkci odešel r. 1908 do Paříže, odkud psal do *Venkova* a *Národní politiky* především referáty o francouzské kultuře; s výjimkou let první světové války tu žil až do svého odchodu do výslužby v r. 1938. Mimo žurnalistiku a původní literární práce se Suchý věnoval překládání z francouzštiny a z němčiny (průkopnický význam měly jeho překlady poezie R. Dehmela). Zemřel ve svém rodišti 4. 5. 1959.

Literární dílo Lotara Suchého se po desetiletí vyvíjelo stranou hlavních proudů české literatury: toto zvláštní postavení později zesilovala i autora dlouholetá vzdálenost od vlasti a jejího literárního života. První básně Suchého v časopisech *Niva*, *Lumír* a zejména v *Moderní revui*, knižně vydané až r. 1904 jako *Kniha lyriky*, stojí ve znamení symbolistických a dekadentních ohlasů a vztahu k lyrice A. Sovy; Suchého básnickou tvorbu od počátku charakterizuje osobitá touha po vyslovení životního kladu a tendence k básnické epice (*Dvě povídky veršem*, 1905).

Roku 1903 debutoval Suchý jako dramatik na Národním divadle aktovkou *Nezabiješ* a od té doby se drama stalo hlavní oblastí jeho uměleckých snah. Suchého práce, tematicky soustředěné k morálním a citovým krizím člověka soudobé měšťácké společnosti, nenalézaly v letech svého vzniku dostatečný ohlas u divadel i kritiky a po r. 1918 autor dramatické činnosti zanechal. Jeho dramata však v řadě svých rysů přerůstala konvenční dobou podobu žánru psychologicko-moralistické činohry: do popředí dnes vystupuje např. usilovná snaha vyjádřit životní klad v neschematickém typu sebevědomého, tvořivého a citově prostého člověka. Umělecky nejvýraznější zapůsobily ze Suchého dramatického díla dvě hry o vnitřním úpadku individualistického hrdiny: první z nich, drama ve verších *David* (1911), podává formou biblického podobenství obraz ztroskotání vůdčí osobnosti působením nietzschovské představy o silném jedinci, jemuž je vše dovoleno. Hra *Hrstka věrných*, která byla roku 1908 přijata K. H. Hilarem k provozování na Vinohradském divadle, na scénu se však nedostala, opakuje v rovině společenského dramatu ze současnosti téma vnitřního rozkladu individualistického hrdiny, ztrácejícího vědomí mravní odpovědnosti k lidu. Hra motivicky navazuje na situaci kolem politického procesu s Omladinou v 90. letech: jejím hrdinou je český politik odsouzený k doživotnímu žaláři, který se po amnestii vrací k práci a pro kariéru zrazuje své radikální názory. Na jevišti se *Hrstka věrných* objevila až v únorových dnech 1948. Při své premiéře v Realistickém divadle v Praze zapůsobila tato čtyřicet let stará hra jako živě aktuální odsouzení politického oportunistu a oslava věrnosti zájmům lidu.

Po veršovaném dramatu s dějem čerpaným z revoluční historie roku 1848 *Červánky svobody* (1918) se Suchý odmlčel. Nepočítaje dva konvenční romány, které vydal za první republiky, vrátil se do literatury až po druhé světové válce: vedle *Hrstky věrných* na sebe upozornil zejména sbírkou

Bajky (1954), psanou po Mnichovu, za války a v prvních letech po ní. Kniha oživuje v nové české poezii tento klasický útvar verši naplněnými zralou životní moudrostí pevného lidského charakteru.

Jiří Sumín

/ 1863 - 1936 /

Novelistka a romanciérka píšící začátkem našeho století realistickou prózu z prostředí moravského venkova, zvýrazněnou naturalistickým líčením lidské bída a mravního i hmotného úpadku.

Vlastním jménem Amálie Vrbová. Narodila se 9. 10. 1863 v Uhřčicích u Kojetína a své mládí prožila ve Cvrčkově u Tovačova, kde byl její otec mlynářem. Získala jen skrovné školní vzdělání: navštěvovala obecnou školu v Lobodicích a Tovačově a později nějaký čas pobyla v klášterním penzionátě ve Frýdlantě nad Ostravicí. Sama se však pilně věnovala studiu jazyků (zvláště němčiny a francouzštiny) a cílevědomou četbou a usilovným sebevzděláním nabyla značného literárního rozhledu. Po ztroskotání manželství rodičů odešla s matkou do Přerova, kde se usadila natrvalo. Žila samotářským životem, plně oddána své literární tvorbě, a zemřela v Přerově 11. 11. 1936.

Amálie Vrbová, jež převzala mužský pseudonym z Kraszewského románu *Podivíni*, se začátkem své literární tvorby pokoušela o verše (publikovala je v *Zoře* pod pseudonymem Fina Svitavská) a dramatickou tvorbu. Talent autorčin se však plně rozvinul až tehdy, když se obrátila k novelistice. Črty psané pro *Národní listy* a *Nivu* vzbudily zájem kritiky – vyslovil se k nim pochvalně i Svatopluk Čech – a udaly tak směr celé další Sumínově tvorbě.

První tři knižně vydané novely (*Z doby našich dědů*, 1895; *Zapadlý kraj*, 1898; *Věštlé*, 1898) už pocházejí z pera zralé spisovatelky a předznamenávají základní polohu celého jejího díla. Autorka se v nich pevně držela své životní zkušenosti a vzpomínek z dětství, a proto jsou její práce těsně spjaty s prostředím hanáckého venkova. Není v nich však místa pro folklórní malebnost ani lyrickou kresbu přírodních scenérií, jak bychom je našli ve velké části moravské prózy té doby. Sumín naopak s bezohlednou objektivitou analyzuje dobu, kdy upadají staré šlechtické rody, kdy peníze přivádějí na scénu nové panstvo, ale zároveň se stávají i příčinou nových dramata společenských i rodinných: celé zástupy zůstávají v bídě hmotné i duchovní, v níž je často udržuje náboženství. Nejčastěji se děje odvíjejí v konfliktních situacích a jejich drastické a přízračné scény jsou umocňovány hutnou kresbou přírodních jevů, zvláště zimních mrazivých nocí, vichřic,